

Zeven rondjes om de kerk

Arjen Boswijk

herfst 2018

‘ Wat is waarheid ?’ (Pilatus, Joh.18)

De kerk was kaal, kaler
toen ik zag hoe de katholieken
afgodsbeelden en iconen
aan hun muren spijkerden

Maar hoorde ik wekelijks:
geen gesneden beelden
want dat stond in de wetten
van Mozes die hij meebracht
van Sināi en vermorzelde
aan de voeten van
het verboden Gouden Kalf

Vrome vrouwen uit Paddepoel
borduurden in kleuren van pasen
en een nieuw liturgisch jaar
een groen gereformeerd doek
naast de preekstoel
om toch uitzicht wat te bieden
aan de kerkgangers
tijdens de preek
van ds. van Halsema

Ik was bang
voor de stenen van Stefanus
bang voor de pijn buiten de stad
want mijn vader was diaken in Meppel
en was niet zonder zonden dacht ik
want niemand was zonder zonden
in die jaren in Meppel dacht ik

Maar men wierp de stenen
want wie zonder zonden was
kreeg de stenen als een overspelige,
een Grieks sprekende Jood
naar het hoofd bebloed buiten de stad
en wie werpt de eerste steen
zonder de zonden van iedereen

Op zondagmiddag
was het vaste prik:
halflege kerk
dansend stof in gefilterd zonlicht
en van de kansel zondag 2
uit Heidelberg de vraag
waaruit ik mijn ellende kende

Later na het amen
kwamen de collectezakken
aan lange stokken
hengelend met klein belletje,
collectezak van zwart fluweel,
om wakker te worden
om te geven wat we konden missen

Voor het orgel en de zending
de diaconie en de aflossing
van onze schulden.

Ze waren hongerig komen lopen
uit een naburig buitenland,
twee vluchtelingen zochten asiel
over de grens bij Bethlehem
de prachtige weduwe Ruth
en haar schoonmoeder Naomi

De rijke Boaz, verre verwant
zag al van ver hoe mooi
en liet zijn maaiers op de dorsvloer
extra aren vallen om te lezen
maar dacht ik, hoe
kon je lezen op een akker
zonder boek of bijbel ?

Boaz bleek een lossier
met een klein veldbed
de mooie Ruth paste alleen nog
aan zijn kille voeteneinde
onder een paardendecken
want de nachten waren koud
maar niemand vertelde me toen
wat een lossier was
en Boaz was er één

Het bijbeltje van mijn vader

7

Op de wandelweg
van voorgeschreven 2000 el naar
de gereformeerde kerk synodaal
droeg mijn vader zijn bijbel zichtbaar
losjes in zijn rechterhand
alsof dat een bewijs was
dat wij de juiste richting
hadden gekozen

Onderweg in Genemuiden kruisten
de wegen zich zwart en zwarter,
de Hervormden groetten ons amper
en wij zagen de Gereformeerde Gemeente
niet oversteken op weg naar hun God
die, dacht ik, toch wel
dezelfde moest zijn op zondag

In de kerk vroeg ik
met mijn ogen om zijn bijbeltje,
tijdens de eeuwige preek
over een saaie brief van Paulus,
om daarin te lezen het Hooglied
en een geschiedenis over iemand
in een leeuwenkuil

De vrouw van Lot uit Ur
had geen naam
evenals Lots dochters,
naamloze mensen uit het begin
van de bijbel uit Sodom
een slechte stad vol zondig volk
maar dacht ik als kind
was iedereen slecht & misdadig?
kan een hele stad verdorven zijn?

Het verhaal werd vreemder en bizar
er kwamen twee engelen buurten
in witte kleren die door de mannen
van de stad gewenst waren
en ik begreep de wensen niet

Er werd gevluht
zonder schamperende schoonzoons
en Sodom brandde vlammend
tussen de heuvels en er werd gezegd
door iemand: kijk niet om! kijk niet om!

Vlucht vooruit en vergeet het verleden
de rest is geschiedenis, een verhaal
om te vergeten, om niet te vergeten

Toen mijn vader las na nasi,
uit de het nieuwe testament
op zondag van de gelijkenis
tussen de verloren zoon
en zijn eigen kind wist ik
meteen wie ik was en waarom

Ik was ook verloren en de oudste,
boos om een ring en om liefde,
die verloren was toen ze stierf,
om een zak geld en verre vrienden
in een utopisch buitenland en later
varkenshoeder op zoek naar een kus
in een oud sprookje

En de vader, las ik ,begreep zijn zoon
niet en de zoon zijn vader
en hoe het ooit afliep was zo pijnlijk
en onbegrepen voor
een verlaten oudste zoon
niet uit de bijbel maar
uit een dorp in de kop van Overijssel

Wij hadden thuis nooit honger
er was brood in overvloed met kaas
wij leerden dat honger trek was
want honger dat was Bangladesh
en soms arm Afrika

Honger doet iets met je buik
het rammelen komt van de leegte
ook tijdens een lange wandeling
van een volk door een woestijn
waar geen bakker bleek te zijn

Dus viel er manna uit de hemel
onhoudbaar hemelbrood
behalve op vrijdag
een dubbele portie vanwege de sjabbat
het smaakte als geestelijk voedsel
een schilferlaagje na de morgendauw

En de nomaden waren verbaasd
en zeiden manna? Wat is dat?

En het geschiedde in die dagen
dat ze een berg beklommen
te weten Tabor in Jizreël
in het noorden van Galilea
waar de hemel de aarde raakt,
zegt Lucas, met hemelse luister

Het was een berg in laag land
om daar boven te bidden
in witte stralende kleren
om te luisteren naar een stem
uit een wolk als in de oude woestijn

Als kleine gelovige dacht ik:
bizar verhaal over
twee oeroude dode leiders
uit een oud testament
en een wakkere discipel

Vooruitziende rots, wakkere Petrus
die drie tenten wil opzetten
op de flanken van Tabor
om de witte mannen te huisvesten
voor een nacht maar ik dacht
waarom drie, waarom geen tent voor drie?

Zwijnen als lemmingen over de kling

12

En er kwam een verwarde man
op hun pad in het land
bij het meer tegenover Galilea
een man zonder jas zonder huis

Zijn naam bleek Legioen
want ik begreep dat
er meerdere stemmen
door zijn hoofd liepen
die dingen riepen die hij niet

Als ervaren exorcist bevrijdde
hij de geest van Legioen
en liet de geesten varen
in een kudde varkens
die daarop spontaan van de kliffen storten
als gekke lemmingen collectief zelfmoord
plegen en verdrinken in het meer

Wat weer tot woede leidde
bij de boeren in de streek-
en bij mij als 12-jarige-
want hun veestapel was jammerlijk
verloren gegaan zonder een zilverling
te beuren

Ik was Simson uit Meppel met kort haar
maar mijn katholieke vriendje
zei Samson uit Dan
dat was dezelfde Joodse held
een sterke richter
die liever vocht dan rechter was

Op weg naar zijn mooie meisje
in een naburig vijandig land
doodde hij een leeuw
en ik dacht aan mijn haar
en liet mijn manen groeien
maar dat mocht niet in 1964
vanwege de Beatles

Hij vertelde op zijn eigen trouwerij
dat spijs uit ging van de eter
en zoetigheid van de sterke
een raadsel met bijen en honing
en een ezelskaak en kleren van de vijand

Simson was mijn langharige held
sterker dan een poortdeur
en de pilaren van Dagon

Het is een oude stad
de oudste van de wereld
heeft men vaak gedacht
de Jordaan in de buurt
de Dode Zee op loopafstand

Een oase met drinkwater
voor de diverse nederzettingen
van duizenden jaren
want water was in de halfwoestijn
van levensbelang
voor het volk van Jericho

Juichend en intimiderend blazend
op ramshoorns kwam het nomadenvolk
voor de poorten en de muren
zouden vallen op dag zeven
na zeven rondjes om de kerk

Een vrouw van lichte zeden
wonend op de stadsmuur
hielp een handje en verborg
twee Joodse spionnen en werd gespaard
niet gedood door een rood koord
en de scherpste van het zwaard

En ik dacht in de kerk en in de klas
hoe kunnen muren vallen
door ramshoorns en gejuich
en door dertien wandelingen
van vermoeide nomaden uit Egypte?

Hij zag wat hij geloofde
boven in zijn Nebo flat
in Groningen naast de kerk,
zijn panorama op een verre berg
de oude dominee en oom uit Meeden
keek als Mozes reikhalzend
uit naar zijn beloofde land

Ds. Klaas Spoelstra uit de Krim
sloeg niet op rotsen
om dorstlessend water,
smeet in zijn dolle drift
geen wetten aan de valse voeten
van een gouden kalf

Zachtaardiger bestond niet:
nooit zou hij een Egyptenaar
iets aandoen denk ik
hij dacht diep na over Heidegger
en existentie van Woord & Geest

Ik heb hem niet
evangeliserend gehoord
in mijn jonge oren, alleen
een kwinkslag van de kansel
was zijn geheim recept

Ik was al lang verliefd
op Rachel
ze was zo mooi
getekend in de bijbel,
jonge woestijnvrouw,
wachtend op de ware
bij een put met schapen
of zwarte, witte geiten

Wachtte op Jacob,
haar ware Jacob
want zoals mijn vader ons voorlas
aan tafel na het eten
niet alleen op zondag
moest ze zo mooi zijn
zo mooi als mijn moeder
eens geweest moest zijn

Ik was Adam alleen
nog zonder Eva
en Kaïn op de vlucht
naar nergens
ik was Simson
met lang haar, oude Beatle,
op zoek naar een jonge leeuw

Ik was Daniël
tussen wat geeuwende leeuwen
en Saul die niet steeds
luisterde naar harpmuziek
ik was Samuel
maar zonder Eli

Ik was de verdwaalde pijl
die Achab doodde
en ook altijd David
die de reus vloerde
met een kiezelsteen,
David die Bathseba had gestolen
van Uria

En altijd was ik Absalom
verstoten zoon hangend
met zijn lange hippe krullen
in de takken van een dode boom

Honger, ze hadden honger
na de vlucht uit Egypte
door het lage water
en altijd dorst, waterwens
was logisch want ze wandelden
in de zon door een woestijn
en geen winkels of oase in de buurt

En Mozes beloofde in opdracht
water uit de rotsen
genadebrood uit de hemel
boterhammen uit de lucht dacht ik
van hemelse warme bakkers
gebakken manna voor een dag

En ik liep langzaam mee
vlak achter de oude leidsman
en deelde met gulle hand
het hemelbrood uit aan het volk
zonder kaas of hagelslag

Gedacht en gedroomd
als pré-puber dat ik
de jongste dag zou meemaken
in über bijbels Genemuiden maar
de terugkeer van de Heer
in de nabije biezenvelden
zou te drassig, te moerassig
het zou waarschijnlijk wel de Sinai
worden of gewoon Jeruzalem

Maar op een zondag in maart
werd vanaf de kansel gerept
over Methusalem en ik hoopte
dat ik ook zo oud als Henochs zoon,
Koning van de Aarde met alle kennis
van goed & kwaad

Een dag, zei de predikant
is voor God als duizend jaren
en een jaar is als een dag
ik kon het niet geloven
toen ik las dat de oude man
jammerlijk was verdronken
tijdens Noachs zondvloed

Klein eiland van de Dodekanesos
verbanningsoord van Johannes,
de discipel die Jezus liefhad,
gehuisvest in de grot van de Apocalyps
waar de visioenen nachten droomden
rond 95 na Christus

Johannes mediteerde en droomde er
dag en nacht op het eiland
dat Zeus gaf aan dochter Artemis
waar een Beest aan land kroop
uit de Egeïsche zee en uit de Griekse aarde

En het getal van het Beest was 666
maar wiskundigen waren het oneens
over de betekenis van zeshonderd zestig zes
en wat is wijsheid, wat is waarheid?

Johannes droomde alles aan elkaar
schreef het op in zijn Griekse grot
en een stem klonk als een bazuin
heftig als een scheur in het plafond
van de grot van Apocalyps
van Johannes op Patmos

Een pad door de Schelfzee
vol ondiepe biezen en papyrus
na een sterke noordenwind
of toch via de Rode Zee
met zijn weerspiegelingen
van rood graniet of koraal

Of liep men lang geleden
met een miljoen, Mozes & vee
door de ondiepe Bittermeren,
een zoutwaterbekken bij Suez
op weg naar Horeb

Het was in die tijd
dat een vernietigende tsunami
van de vulkaan van Thera als rookkolom
zichtbaar is geweest en in de nacht
een vuurzuil als leidende gids

Maar in de annalen van Egypte
wordt de uittocht niet vermeld
misschien waren het de Joden
aan Babels stromen die dit verhaal
vertelden aan hun kinderen
een wensdroom van vroegere
en latere geschiedenis

Vaak rond 10 uur zondagmorgen
dacht ik al aan een pepermunt
en aan het amen
maar om de tijd te doden
zocht ik naar sommen
die ik kon maken
met het psalmenbord
naast het bijna kale hoofd van de dominee

Ik telde psalm 150 op
bij 130 en trok er in mijn hoofd
weer psalm 119 van af
(alle verzen) en wist het gedeelte
dat we lazen uit Jesaja
er door te delen

Vaak was de lange preek
op driekwart van mijn som
en hoorde ik aan de stem
van de predikant dat het bijna
tijd was voor de collecte
voor ongelovige mensen in Nieuw Guinea

Soms dacht ik
tijdens de eindeloze middagpreek,
zondag 1 Heidelbergse Catechismus,
dat er zomaar een hand
met vinger aan de wand
op de koninklijke muur zou schrijven
achter de zwarte ouderlingen
en niemand zag hem schrijven
behalve ik

Ik las vier onbekende woorden
vertaald door Daniël, onbegrepen
door Babylonische wijzen
tijdens het feest van de zoon
van Nebukadnezar
vol wijn uit de misbruikte bekers
uit de verwoeste tempel van Jeruzalem

De koning en zijn land werden gewogen,
gewogen en te licht bevonden
maar ik wist niet hoe zwaar hij was
en waarom die nacht de wetten
van de Meden & Perzen zouden ingaan
maar ik wist wel dat Daniël een talenwonder
bleek in diaspora

Als je in een slapeloze nacht
niet slaapt maar dagdroomt
en wakker wandelt zie je soms
meer dan je zou mogen zien

David zag zijn mooie buurvrouw
bloot in bad en dacht misschien
aan haar man die streed
in zijn leger tegen Ammonieten

Batseba kwam bij haar koning
een nacht zwanger van overspelige liefde
en droomde in de ochtend
van de dood van haar man Uria, de Hetiet

Na de tragische dood
van Abel leek het beter
om ver weg te verdwijnen
richting de horizon naar nergens
maar nergens waren mensen
want ze waren niet geschapen
in het paradijs
uit een royale rib van Adam

Maar tot mijn stomme verbazing
werd Kaïn vergeven
en kreeg een vrouw
waarschijnlijk een heidense

Wie had haar
op zijn vluchtpad gebracht
was ze ook alleenstaand
zonder verdere familie

Toen ik tijdens catechisatie
dominee vroeg hoe ze heette
en wie ze was en waar vandaan
bleef hij het antwoord schuldig

Terwijl hij toch in Kampen
theologie had gestudeerd

En het geschiedde
in die dagen van het jaar 66
dat we met een slavenschip
op weg naar Rome
even Kreta aandeden

Op het zwarte strand een vuurtje
met wat gevangen vis misschien
een duik in deze zee
en samen met wat mensen
van dit eiland
een kerk op poten
in Ag.Pavlos

Ik sta en denk dat
iedereen een Paulus was
en Titus aan de rechterzij
ik ben de dominee
van deze kerk
ik preek de vrede
voor ik vertrek, het sop kies
op weg naar Rome, op weg
naar een ongewisse dood

Hij was onderweg
naar een dode vriend
zei de predikant van dienst
en mijn vader wees me
met zijn haast Jiddische jat
waar ik dat kon lezen,
ergens in Johannes

Hij wees me op de twee woorden,
korter mompelde hij
dan in Joh. 11:34 kon het niet,
maar of hij dat zelf
of een bijbelvorser wist hij
niet meer

De kortste tekst
was aan hem besteed, taalman
en onderzoeker van woorden,
en ik zag dat
het hem raakte, die twee woorden
van een man, gesproken
onderweg naar een gestorven vriend

Lang gedacht dat hij
deed wat hij moest doen
zoals de rabbi zei
op de bewuste avond
aan tafel met gewassen voeten

Maar was hij gewoon gebleven
met de andere elf
dan zou het Woord niet vervuld
zoals beloofd door Jesaja
en was alles anders gelopen

Hij beheerde de pot
en de anderen dachten
dat Iskarioth nog een betaling
voor genoten paasbrood en wijn

Maar hij deed wat hij moest doen
anders zou er niets
in vervulling gaan
en zou er van
de hele heilsgeschiedenis
niets blijven bestaan

Het was natuurlijk een wonder
dat Elisa, man Gods
wandelde door het land
waar bossen noch beren
maar de lichtgeraaktheid
van de kale profeet deed me sidderen
aan tafel in 1965

In het vissersdorp niet ver
van Kampen en Zwolle
had iedereen een bijnaam
en kale was niet vreemd
voor iemand zonder hoofdhaar
en dat we dat riepen
was niet geheel ongevaarlijk

Vaak keek ik tussen de bomen
van het park of er dan twee berinnen
maar alleen wanneer het circus kwam
van Toni Boltini was mijn angst
gerechtvaardigd

Elisa en zijn Heere bleken gevaarlijker
dan ik dacht

Het was natuurlijk
niet te verteren
dat meevaren alleen
aan een handvol
en de rest moest leren zwemmen

Ik begreep niet hoe
er ook plaats was
voor twee stinkdieren, gifslangen
leeuwen en lammeren
om over de houtworm maar te zwijgen

In een EO-show werd gevraagd
hoe de reusachtige dino's eigenlijk pasten
maar zei de ingehuurde paleontoloog
van dienst en christelijke huize
de ark was reusachtig dus dat paste precies

En Anton Koolhaas schreef
dat Cham nog opperde
om het onreine zwijn niet aan boord
maar daar stak Noach een stokje voor

Bleef onduidelijk hoe de kapitein
snel een wijngaard plantte
de druiven oogstte en dronk
om alles op zee snel te vergeten
ergens op de flanken van de Ararat

Er werd destijds in Genesis
een mythische toren gebouwd
door opgetrommelde gastarbeiders,
hedendaagse klus- Polen,
Roemenen van de Balkan,
een paar verdwaalde Afghanen
en loslopende Bulgaren

En de toren moest groot
en hoger dan ooit mensenhanden
tot in de wolken van de hemel
en ter ere van het mensdom
maar halverwege de bouw
stagneerde de taal
en als in de bouwvak
viel het grote werk stil

Er bleek onbegrip en doofheid
in de wereld van de bouw,
zoals soms bij ons thuis
en heel soms in de klas,
begrepen we elkaar niet meer
alsof het politiek was in Den Haag
het luisteren ging zonder oren naar elkaar
en niemand wist nog wat hij deed,
wat hij nog moest geloven

Toen ik te laat arriveerde
na de plotse dood
van mijn vader
bleek er een video te bestaan
die de rouwdienst toonde
en de begrafenis

Bij het open graf klonk
het gemompelde 'Onze Vader'
en ik dacht aan mijn vader
in de kist en tot slot zongen
de familie en burens
van de bazuinen uit de hoogte
van duizend stemmen
links en rechts

Maar ook dat er niets meer
was te zingen want het pleit
was al beslecht
en ik miste hem levend en besloot
lied 300 nooit meer gezongen
over mijn versteende lippen

In de zomer
als je de Prediker mag geloven
is alles lucht en leegte
en voor alles
is een tijd zegt hij

Hij geeft puntig commentaar
raakt aan de levensvragen
voor mensen van deze tijd
en het leven blijkt veel groter
dan grilligheid en onbegrijpelijkheid

Een ervaring als hemelfietserij
ligt aan de basis:
geen begaanbare weg
en er is geen logica
maar voor alles is een tijd

Hij drijft graag de spot
met dingen die mensen overkomen
hoe blijft een mens overeind
en zegt hij de wereld is niets
dan het lot van bedroefden

Niet hangen aan rijkdom
leven bij de dag
zoek het licht van de zon
en het gezelschap van elkaar

Ik lag nog jong op zolder
en luisterde, wachtte wakker
maar werd niet geroepen
als Samuel in Silo op een nacht
in de tijd van het grote kwaad
maar het kwaad was al
geschied misschien

Niemand gehoord in de vroege uren
niemand riep me bij mijn naam
om te antwoorden
dat ik het had gehoord
en geen Eli om het uit te leggen
er was geen Eli in mijn dorp
terwijl iedereen daar wist wie Eli was

En Eli, oud & zwaar ,
was gevallen achterover
van zijn hogepriester stoel
brak zijn nek in Silo
en ik wist toen dat mijn tijd
nog niet gekomen was
en dat ik misschien nooit
geroepen werd door niemand
waar dan ook

Hij was de koorleider
van dienst in de klas
en tegelijkertijd mijn vader
hij leerde ons op maandag
een psalm op de Emmaschool
die nu Calvijn heet

Als in een oud verhaal van Daniël
verschenen de woorden
op een muur in het lokaal
een hand schreef met krijt
de taal van de psalm van David
en ik dacht dat
het over mij ging

O Heer gij zijt weldadig
straf mij
niet ongenadig
in uwen toornen gloed
ai matig uw kastijden
sla mij
met medelijden
gelijk een vader doet

En ik wist niet of hij
mij weldadig had geslagen
zoals een vader doet
in deze psalm van David

Daar zaten ze dan treurend
langs de droge oevers
van de Eufraat
of de Tigris jeremiërend
over het verre verleden
midden in een ongeschreven testament

Iedereen had wel een sterk verhaal
vol verborgen boodschappen
van eindeloos dorre woestijnen
over verloren paradijzen
met denkbeeldige grenzen
na een zondeval van fruit

Vruchten van een centrale appelboom
die na wat aandringen
van een valse boomslang ongeschild
werden gegeten en gedeeld
door de twee eigenaren
van de tuin tussen twee rivieren

Vandaag op de Veluwe
waar mijn moeder al zestig jaren
rust in de aarde tegenover
1700 jonge dode Engelse soldaten
van een verloren slag (oh Tommies)

Haar naam was onzichtbaar
geworden na jaren door het weer
op de steen en de aarde moest water
en nieuwe vruchtbaarheid
hoewel de dood hier woonde

Kleindochters die niet wisten
wie oma ooit was geweest
schreven samen zwart op grijs
dat we haar niet vergaten
en dat haar leven Hem was gewijd

Tot slot stamelden we een aards gebed
langs haar steen, amen

Wanneer ik weg bleef
en niet meer wist waar ik was
dan werd er vriendelijk gevraagd
vanwaar Gehazi? Vanwaar?

Mijn vader zelf was een verdwenen man:
hij fietste in de schemer rond langs
dubieuze adressen in een buitenwijk
maar nooit vroeg ik hem waar hij

En op zondag in de kinderbijbel
van A. de Vries kwam Gehazi langs
en de profeet vroeg hem ieder jaar
weer waar hij was geweest

En ik was Gehazi en mijn vader
steeds Elisa, een strenge profeet
die een huidziekte bestraffend gaf
aan mij Gehazi, maar vanwaar?

Ze hebben hem al vaak gezocht,
de archeologen in Oost Turkije
op een beroemde berg, de Ararat,
maar tot op vandaag niets teruggevonden
de Kist van Noach uit het Genesisverhaal

Voordat het oeverloze water kwam werd er
een grote boot getimmerd op het droge
van goferhout en groot genoeg
voor een miljoen bekende soorten dieren
voor talloze vogels en een paartje houtworm

En ook de oude dinosauriërs
mochten mee aan boord
want de ark was groot genoeg
zei een paleontoloog bij Knevel & van den Brink
hij zei het was een hele grote boot

En na 150 dagen won de aarde het
van al het woedend water, een raaf verdween,
een duif kwam terug met een olijftak
in de snavel, maar de grote boot is weg,
verdwenen in de nieuwe wereld

Ow Israel
dood liggen de lichamen
van de koning en de prinsen
na de bloedige strijd
op de heuvels van Gilboa
de helden zijn gevallen
in de oorlog
laat het geen nieuws worden
laat de kranten het morgen niet melden
verberg deze tragedie voor de vijanden
van het land

Laat er geen regen meer vallen in de dalen
laat de oogst maar mislukken
want de koning en zijn zoons zijn dood
de schilden en de zwaarden verloren
de pijlen en de boog misten hun doel niet

Saul en Jonathan waren levend sneller
dan roofvogels
sterker dan twee jonge leeuwen
treur om deze dappere mannen
want ze hebben jullie alles gegeven

Ow Jonathan ik heb van je gehouden
als van een vrouw hield ik van je
dood lig je nu in de heuvels van Gilboa
en mijn tranen stromen voor jou Jonathan
de wapens zijn verloren
als de levens van de helden van Israel

Twee oude helden
uit een oud testament
mochten hun weelderige lokken
laten groeien terwijl ik
in de jaren 60 moest vechten
om ze langer dan mijn oren

En elke keer wanneer
de kappersschaar dreigend wachtte
kwam ik op de proppen
met 2 Samuel 18
alsof ikzelf hing
in de takken van een Terebint

En ook hielp het niet als ik
Richteren 13 tot 16 verklaarde
als korte thuispreek waarin Simson
niet eens wist wat een kapper was

Ik verloor de moed
en al mijn haren steeds
voorgoed

Ik las die dag na de maaltijd voor
uit de bijbel als oudste zoon
-een voorrecht vond mijn vader-
en las dat de Romein Saulus
later Paulus gedoopt
of was hij toch een jood
want bestonden er Romeinse joden
of was hij een joodse Romein

Verwarrend was de tekst af en toe
voor een twaalfjarige
laat staan dat alle vijf jongere kinderen
begrepen wat ik las-
verstaat gij wat gij leest?-
met kinderlijke intonatie las ik

Dat Saulus vol haat op reis
ging naar Damascus
in het nu zo belaagde Syrië
onderweg het licht zag
en blind werd of verblind bleek

Ik dacht terwijl ik las welk licht?
en waarom een hemels licht
terwijl het volkomen donker werd
in de ogen van deze Romeinse jood
en niemand gaf een antwoord
op mijn vragen en mijn vragen
waren ongelofelijk en werden niet
beantwoord

We mochten op zomerse zondagen
in het christelijke vissersstadje
aan het Zwarte Water
niet fietsen en ook een wandeling
boven de 2000 el bleek taboe

In alle kerken werd gewaarschuwd
voor een overtreding
van deze looplimiet want ds. Rijkers
herhaalde nog maar eens vanaf de kansel
de getallen van Numeri 35:5

Fietsen bleek ook uit den boze
hoewel Mozes daarover
geen bericht ontving
van hogerhand via stenen tafelen
ergens onderweg in de Sinaïwoestijn

Het zwembad sloot zijn poorten
op de sabbat maar werd al
snel gekraakt op zondag door
in mijn ogen locale heidenen,
Filistijnen met de diploma's A en B

En thuis bereidden moeders
op zaterdag de maaltijd
voor de zondag, alleen
de predikant mocht
tot mijn verbazing die dag
werken voor zijn geld

Bijna bekeerd in Israel

46

Mijn kleine tweede moeder
maakte na de dood
van mijn vader
een NCRV-reis naar Israel

Zij zei vaak Isrel
en vergat een joodse a
wat dat ook mag betekenen
vandaag

Door de oude bijbel reisde ze
met lotgenoten als een exodus
geen 40 jaar maar twee
weken rond

Toen ze terug was leek het
alsof ze bekeerd was maar
dat stond dominee thuis
niet toe

Vandaag dreef Noachs Ark
stuurloos in de haven
van Urk, ver weg
van de berg Ararat

De oude kapitein
had kennelijk de macht
over het roer verloren
en geen duif wees hem de weg

De vissen waren al overboord
richting het IJsselmeer maar
alle katten hadden watervrees
en bleven in hun kooi

Noach riep nog over het woeste water
in een onbegrijpelijke oude taal
door een patrijspoort maar
de beste stuurlui zwegen aan de wal

En in elke zomer liepen we
op zondag naar de kerk
een nieuw gebouw met torenklok
van architect Rothuizen
maar hij deed zijn naam
geen eer aan

Maranatha riep Paulus in het jaar 53
in een brief naar Korinthe
als afscheidsgroet, maran ata
in het Aramees en op de preekstoel
deed dominee dat nog eens
dunnetjes over

Boven het hoofd van de predikant
hing een houten tong om de preek
helder en sonoor door het schip
te laten luiden maar mijn ogen
dwaalden naar de stenen Petrus
die huilend hard een haan
hoorde kraaien ergens in het dorp

De bel ging en ik moest open doen
er stond een profeet in kemelharen
mantel op de stoep met baard en al
Hij murmelde waarschijnlijk
in het Aramees dat ik moest klimmen
naar de hoogste berg in deze buurt
ik vroeg hem om de Ararat maar
zei hij ga maar naar de Matterhorn
en neem je zoon mee en een mes
dan zal ik zorgen
voor een beest in het struweel
Ik ging op pad maar dwaalde in de mist
waar ik gorilla's zag die zeiden
dat ik hier zonder mijn mes en zoon
geen kans zou maken op verlossing
en dat het mensenoffer lang geleden
afgeschaft en bovendien onzinnig was gebleken
blij fluitend een duet van een van Davids psalmen
kwamen we terug onder de terebinten
waar een stokoude vrouw vertelde
dat ze zwanger was maar
niet meer wist van wie

Ik weet nog donders goed
dat wij thuis in Genemuiden
de naam van de Heere
niet ijdel mochten gebruiken

Sloeg je met een hamer
op je duim dan was au
al erg genoeg of verdikkeme
maar mijn vader zei *potztausend*

Mijn goedgebouwde moeder vroeg ons
of we ook een binnensmondse
wilden vervangen door
het onschuldige *tafellaken*

Toch schrok ik op een dag
van het bijna onchristelijke
gort voor domme kippen
uit de mond van pijn
van mijn gekwelde vader

Een geleende bijl
drijft niet
ook al geloof je dat
hij drijft
in de Jordaan
of in beek Krith

Misschien de steel
die daarna wortel schiet
maar wie ooit
hakte met een bijltje
weet dat
het soortelijk gewicht
van ijzer zwaarder is
dan water

En wat de oude profeten
ook beweerden
het kan niet
volgens de natuur
ook niet in het oude testament
dacht Archimedes al veel eerder

Op 6 juni 2016
stegen de gebeden op
uit de diverse biblebelts
van de planeet

Een wat verdwaalde discipel
in een grot op een Grieks eiland
droomde van een beest uit zee
en een monster uit de aarde

Het zou de duivel zijn,
gevallen engel en antichrist
en ik las deze horror van het kwaad
als een spannend zondags boek

Het waren de Griekse letters
chi, xi en stigma samen
en ik rekende me rijk
en ontcijferde de wijsheid

Maar na 20 eeuwen
is dit raadsel nog niet opgelost
door alle wiskundigen en theologen
en is er dus geen openbaring

Ik vroeg me af na het middageten
of ik zo moedig zou zijn
in een ongelijke strijd als David
zonder pantser zonder zwaard

Om een onbesneden Filistijnse reus
tegenoet te treden
tussen vijandige heuvels
(zoals ik zong in lied 10
met groep 8 in 1988
op de Julianaschool in Groningen)

Een moedige jonge herder uit Judea
nam het voortouw met een kiezel
uit een nabije beek, slingerde
en raakte het hoofd
van de reus van twee meter.
omgerekend naar de maten van vandaag

Met goddelijke hulp leek het een Griekse sage
van eeuwen eerder maar David
scheidde het hoofd van de Filistijn
met zijn eigen immense zwaard

En ik vond dat wreed en onnodig
want hij was al dood dacht ik
in de vallei van Terebinten

Hij liep rond in een jas
van ruw kamelenhaar
in de buurt van een ondiepe rivier
en een woestijn
vertelde aan wie
het wilde horen dat niet hij
maar een jongere neef

Tijdens een dronkemansfeest
ten paleize werd er gedanst
in weinig verhullende kleding
door een schone dochter
voor haar vader
en zijn dronken gasten

Het hoofd van de dooper
op een schotel bleek de bizarre beloning,
ingefluisterd door de vrouw van een ander,
en ik dacht dat mijn vader ook
maar kon de bijbelse link
als kind toen niet leggen

Weer gelezen in Marcus
dat hij wandelde
over het woelige water
van een meer
en weer gedacht
dat dat niet kon

Want een mens
kan misschien zwemmen
mits zwemles en diploma
maar het water
van de Zee van Tiberias
of Meer van Galilea
tilt geen joodse rabbi

Alle golven wijken
als bij Mozes
in een ondiep meer
uiteen maar het verhaal
is te mooi
om waar te zijn

Iedere zondagmorgen rond 10 uur
klonk Mozes' wet van de kansel
in de schemerige kleine kerk
van het gelovige vissersdorp

Ik was een schaap en geloofde
wat er van de berg was getild
en wat er stond zou zijn geschreven
met zijn eigen vinger

Het waren naar later bleek
wetten voor een dolend volk
van zoekende nomaden
die een wolk volgden

Het volk mocht vooral geen dieren
en vrouwen van anderen
en een onzichtbare god aanbidden
in een dorre woestijn dacht ik
ver weg, van de kansel in G.

De bijbel stond vol wonderen
vooral in het nieuwe testament
dacht ik, over dode mensen die leefden,
zieken die genazen via een hand
of speeksel, water dat in beweging kwam
in en soort rudimentair zwembad
als dat van mijn wonderlijke Pinksterroom
in een koninkrijkszaaltje in de bossen
van vroom Drenthe, amen

Maar niemand zag de vader
soms verstopt in een wolk,
hoog op een Sinaïberg
in de harten van anderen
dichtbij in een geknielde
pose voor je kinderbed

Nergens dacht ik was hij
maar overal zeiden de opvoeders
en zijn ogen zagen alles
en ik vroeg de dominee: overal?
overal zei hij beslist, overal
ook in onze tuin?
ja, ook in de tuin maar
we hadden geen tuin*

Er was een feestje in Kana, Galilea
op de derde dag en ik dacht
de derde dag na het begin van de party?

Ze waren nog maar net samen
of de hele gemeente was uitgenodigd
met Maria en discipelen

Binnen de de kortste keren
was de feestwijn op, wat wil je
na drie dagen en de bruidegom was bezorgd

Maria spoorde haar zoon aan:
doe een wonder, iets met water
en mooie rooie uit de streek

Maar de nieuwe rabbi zei wat
heb ik met jou te maken?
Dat had ik niet moeten zeggen

Tegen mijn vader en helemaal
niet tegen de nieuwe stiefmoeder
op een bruiloft, ergens in Ermelo

Hij duikt drie keer op
op verschillende plaatsen
maar is niet wie hij is

Ik kwam hem tegen
in Genesis 14, psalm 110
en tenslotte Hebrreeën 7

En niemand kan verklaren
of hij is van nu of later
zonder geschiedenis

Niet geboren, nooit gestorven
zondere vader zonder moeder
zonder begin of einde

Een blijvende verdwenen schaduw
iemand en niemand
met een vreemde naam

En niemand weet nog
wie of wat en waarom hij
is of was of nooit geweest

Iemand zei wat
is wijsheid
en een joodse koning vroeg
het in vroege dromen
en kreeg als bonus rijkdom
roem en eer

En de wijsheid van Salomo
werd breed uitgemeten
in de kronieken in een
opgetekend verhaal
over twee vrouwen
en een geclaimde baby

Geen halve baby
zoals ik telkens bang dacht
maar de wijsheid van de vorst
na de soldaat en het zwaard
terug in de schede

Later kwamen er vrouwen,
duizend las mijn vader er
en ik dacht hoe vaak
kon je toen trouwen
pluk de liefde maar
kon je onder de vijgenboom
ook duizend keer
buitenlandse vrouwen beminnen?

Satan is een lucifer
engel van licht
een slang een draak
verleider van Eva
via een verboden appel
in een ver verzonnen paradijs
tussen twee rivieren

Zocht je je vriend Job op
tussen zijn vrienden
en zijn geweten
krabbend met potscherven
aan de jeuk van veel ellende

Was je misschien
uit de hemel gesmeten
blonde prins satan
zoals Reve je noemde
in een gedicht
over een grijsaard
in een postkantoor in Friesland

Ik dacht dat je ooit goed
maar niet opgewassen
tegen de joodse goedheid
van Jahwe

Toen ik eindelijk
bijna vijf en twintig jaren
na mijn komst op aarde
hoorde wie Bach werkelijk was
kon ik opgelucht ademhalen

Bach had mijn zondig ongeloof
verwerkt in de Actus Tragicus
BWV 106 met twee altblokfluiten
die de hemel tekenden
voor de dood en in het leven

De tekstdichter heeft het
over de tijd van God
als allerbeste tijd maar of dat nog
op aarde is of in de hemel
werd me niet duidelijk

Wel dat de muziek goddelijk
en hemels binnenkwam
recht in ziel en zaligheid
dus ik dacht Bach:
hij gelooft in mij

Ik lag rond zeven uur vaak
op mijn blote knieën
op een harde kokosmat
voor een groen ledikant
want dat werd van mij verwacht
door de dominee, mijn ouders
en de Heer en zijn Zoon

Ik had geleerd te zingen
als een jonge nachtegaal
want dat hielp bij vergeving
want ik bleek zondig,
slecht en ook soms stout
zei iedereen en boven
zag men dat meteen

Ik zong steeds dat ik moe was
en moest slapen
met mijn ogen dicht
en dat ik werd bewaakt
ondanks de zonden
die vele zijn
en mijn ziel werd rein
in elk geval die nacht

Hoog op de Karmel
kwam het tot een confrontatie
na jaren van grote droogte

Het volk, las ik in Koningen
boog voor Baäl
en was Jahweh vergeten

Het werd een wedstrijd
in mijn sportieve ogen
zoals ik iedere zaterdag

Vierhonderd profeten
tegen één Elia
was niet echt fair maar

Die ene won de battle
glansrijk want Baäl sliep diep
of wandelde door de dalen

En er viel regen op het land
en het volk zag dat
het goed was

Je zag ze staan
op straathoeken
in vol ornaat
als woestijnadders,
Vipera palaestina
biddend met half open ogen
en misschien een half gesloten hart

Althans zo werden ze genoemd
door de rabbi uit Nazareth
die hen vergeleek
met de boomslang uit Eden
veroorzaker van het kwaad

Het slangenvenijn
werd doorzien en ik zag
de confrontatie door mijn kinderoogen
en luisterde naar mijn vader
die voorlas na het eten
met een haast bijbelse stem

We waren uit logeren
in het huis van grootouders in Ermelo
en liepen op zondag met zijn tienen
gewoon in ganzenpas
naar de Maranathakerk

Want het kerkelijk leven
kende geen stilstand
en ik dacht een dominee
heeft nooit vakantie
net als een boer met schapen

Ik bladerde tijdens de leerrede
door het psalmenboek
waarin ook enige gezangen
en las in het register
'ja, de trooster is gek'
maar na enig zoeken bleek
dat hij niet gek was
maar gekomen

Altijd en overal
waren er wel hanen in de ochtend
om mensen en kippen
te laten ontwaken
en hoewel hun gekraai
in elk land anders wordt verwoord
-geen haan kraait kukeleku-
klonk de Joodse haan in 33
in de oren van Petrus als verwijt

Hij warmde zich aan een vijandig vuur,
was al ontmaskert als Galileër
door zijn tongval maar herkende
zichzelf nog niet als verrader
van de rabbi

Drie keer kende hij zijn meester
niet langer, bang
voor een Romeinse executie
en vluchtte zoals ook ik huilend
zou zijn gevlucht die nacht
want iedereen was Petrus
in de twintig eeuwen
die zouden volgen

Honderdnegentien

68

We zingen na de preek
zei ds. Blijdorp
in de zwarte Oosterkerk
vanaf de kansel kijkend
over de stille schapen
psalm honderdnegentien

Alle verzen mompelde
mijn vader er achteraan
Amen!

Ik zag niet ver
naar het noorden de bekende weg
boven het hartvormige water van Tiberias
ten oosten van de Karmel
naast de Jordaan bijna in Libanon

Juist de bus vol militairen en mitrailleurs
verlaten op een dorre kruising
de weg naar Damascus

Als een verblinde geest
van een nieuw geloof
geslagen door de zon
zag ik het licht dacht ik
niet ver van de gestolen Golan

Maar ik, Paulus, Saulus of Jona,
moest naar het oosten
en vluchtte westwaarts weg naar zee
weg van mijn Ninevé

Mijn stiefmoeder Elisabeth B H
(gewijd aan God) wist beslist
dat onze zonden weggenomen werden
door het lijden van haar Heer uit Nazareth
in Galilea maar ik niet

Ik wist niets zeker in de kale buitenwijk
van Groningen en in haar kerk
die Schoof heette of Garf of Kruiskapel
al helemaal niet

Zij werd bij binnenkomst om half tien steels
toegeknikt door gereformeerde derden
zijn knikte minzaam terug en gaf me pepermunt
uit Friesland voor de preek

Vol schaamte murmureerde ik mee
uit haar rode liedboek vol gezang
maar ik kon niet geloven dat alles was
zoals zij dacht dat alles was en nog zou zijn

Het avondmaal is een verzonnen tafel
in bedompte kerken op het platteland
ik zag mijn vader altijd stevig drinken

Er stond een witte dis met wit brood
niet van de warme bakker maar uit de schappen
van de gereformeerde supermarkt van Hulleman

Uit een zilveren beker werd de wijn geschonken
om een uur of tien door een zwarte dominee
niet iedereen mocht mee aan tafel

Mijn vader nam twee grote slokken van het bloed
van zijn Heer en spoelde de boterhammen
door zijn keelgat en ik wist niet waaraan hij dacht

Het heilig avondmaal altijd op een vroege morgen
in maart of in oktober en niemand verbaasde zich daar over
ik wel maar ik at nooit mee en dronk geen slok

En niemand wast de voeten van een ander nog
of verdwijnt in het duister om te doen
wat hij moet doen

God is niet gereformeerd

72

God is niet gereformeerd
en al helemaal niet katholiek
Hij is niet geïnteresseerd
in alle oude dogma's
van de wereld, nee
God is niet gereformeerd

Hij moet lachen in zijn baard
om synodes en om elke scheuring
in zijn kleine hemel
en al het hersteld verband
zorgt voor een wankel troon
als hij dondert en de bliksem
uit zijn keel

God is niet gereformeerd
zoals mijn oude moeder heeft geloofd
Hij is God, bedacht in alle eeuwen
door alle gereformeerden samen
door de hervormden, het gekrookte riet
de roomsen en de Lutheranen
hoog zit hij in zijn eenzame hemel
op zijn troon van stiekem atheïsme

Nee, God is niet gereformeerd

Wij mochten vroeger niets
ja wel gewoon naar school
en twee keer naar de kerk
en huiswerk maken moest

Mijn vader mocht van alles
glazen bier en beerenburg
vissen in zijn eentje op een aal
en onzin timmeren in zijn schuur

En mijn moeder naaide
onze broeken woedend
zodat het beeld van de tv
als ze gaf gas lekker stoorde

Wij mochten niets want
als ik bliksem zei en allemachtig
dan vroeg ze ons beleefd zeg maar
liever tafellaken als je zondig vloeken moet

Een zondag in 1966

74

Er pasten 52 gereformeerde zondagen
in 1966 en ze waren allemaal een kleine hel
voor jongens van 11 of 13 jaar

Voordat we in ganzenpas in kriebelkieren
met een bijbeltje in onze gevouwen handen
de weg overstaken naar de kerk-

een treurig goedkoop gebouw zonder toren
maar met een klok die ons al had geroepen -
was er al twee keer gebeden bij het ontbijt

Van de kansel zuchtte een zwarte man
oude taal uit Kanaän over de hoofden
afgewisseld met een traag lied op hele noten

We waren al schuldig bij binnenkomst
en zonde donderde op onze schouders
meer juk dan we konden dragen

En na het laatste amen schuifelde de gemeente
terug naar hun sombere zondagse huizen
waar niets mocht en ook niets zou gebeuren

Alle fietsen waren verboden en het zwembad
leeg en de openbare ijscoboer mocht ook
niet op zondag want dat was werk

Maar Jezus zelf at koren op de sabbatdag
die hij werkend had geplukt onder het
toezien oog van jaloerse Joodse leiders

Dus zo nauw hoefden we het niet te nemen
zei ik later tegen de predikant want was hij niet
ons lichtend voorbeeld?

Om de banden met boven
wat lossen te maken-
een schaar kwam nog niet
aan de orde-
bevrijdde ik me allereerst
van het oude testament
om daarna het nieuwe
te laten volgen
en mocht de bevrijding
nog geen succes zijn
kon ik altijd nog de schaar
van mijn vader gebruiken
om de knellende navelstreng
definitief

Ik doe mijn dochters
op de openbare school
twee woorden die destijds
in het christelijke vissersdorp
als ware vloek bestonden

Nu denk ik dat
de Heere die alom
en overal aanwezig was
misschien ook wel in de lokalen
van de openbaren woonde
samen met zijn heerscharen

Soms vragen ze me om de psalmen
en verhalen uit de oude doos
ik weet het niet meer stamel ik
ze lijken wel verloren alleen
psalm 6 over een vader die zijn kind
eens flink moet slaan met medelijden

Ik zong gezang 106

77

Ik zong zonder er bij na
te denken dat ik bestond
in het geduld van de Heer
in de kerk van Paddepoel

Hij had godzijdank geduld
met mij en alle inwoners
van de buitenwijk van Groningen
want we bleven nog even bestaan

Toch was er steeds een kleine
bangheid in mijn zondig hart
zou ik er nog zijn wanneer
Zijn grote geduld eens op bleek

Opgenomen

78

Evenals Elia
verdween Henoeh
na drie en een halve eeuw
op aarde
van de aarde

De kleine Jaweh wandelde
nogal apocrief
net als ik, minder oud,
tijdens de Meppelertorentocht
met mijn vader

Er is geen graf gevonden
hij is weggelopen
en opgenomen
van de aarde

Alle roem is uitgesloten

79

Nooit gedacht dat ik
op welk groen veld in Grootegast,
Glimmen, Groningen en waar ook
op de kleine wereld waar we speelden
geen eeuwige roem zou vergaren

Er waren altijd doelpunten
en de laatste man droeg me parmant
mee terug naar de middenstip, kuste
mijn wangen en wees me op de middenvelder
die de pass gaf, ok

Maar ik scoorde en bepaalde het verloop
van de wedstrijd, en zong zacht
dat alle roem was uitgesloten ,Jezus,
ik scoorde en wist dat ik het verschil
maakte op zaterdagmiddag, ergens

Veni Creator Spiritus

80

Van de booswicht Luther, timmerman als Jozef,
die net als Paulus Joden haatte
kwam misschien in een kille cel,
in de Wartburg bij Eisenach waar hij vocht
als Jacob met de duivel in de nacht
en hem wegjoeg met zijn inktpot vol
waarmee hij juist de bijbel had herschreven,
in de taal van het volk het Veni Creator Spiritus

Ik las dat in de gereformeerde kerken
van diverse steden en begreep
niet wat ik las ik dacht ach was Filippus
maar hier en ik een Kamerling uit Genemuiden

En borsten waren torens

81

Van verveling las ik toen
tijdens de preek van ds. Rijkers
in het kleine bijbeltje van mijn vader
met goudbeslag eerst over Samuel en Eli, daarna
wat Hooglied waar borsten torens waren
die ik later mocht beklimmen
en later op zoek naar de waarheid
in de inhoudsopgave van enige gezangen
'ja, de Trooster is gek' om terug bladerend
te ontdekken dat Hij niet gek was maar
gekomen, weer niet in onze kerk vandaag

Daar juicht een toon

82

In de vroege ochtend
van een zwarte zondag
klonk al in het trapgat
het lied van de week

Mijn moeder die niet echt
mijn moeder was maar
deed alsof zong ons tegemoet
zodat wij nog wat sidderden in bed

Aan het ontbijt werd er gebeden
omhoog naar de opgestane heer
en lag het blauwe kerkboek klaar
met honderdnegentien gezangen

Ik raakte de taal die dag
niet meer kwijt en zong met me mee
tot alles paars en pasen werd van juichende
tonen in heerlijk Jeruzalem

Er werd vurig gebeden
en gewacht op de geest
die opgewekt zou waaien
door Jeruzalem e.o.
in vreemde talen van toeristen

Ik keek gespannen rond
in het schip van onze kerk
en bad zacht om het wonder
van het vuur op elk hoofd
en dat de tongentaal
dominee zou overstemmen

Maar het werd niet warmer
en ik kon de predikant
in goed Nederlands
met kleine Friese tongval
goed verstaan

Malchus' oor

84

Ieder jaar lag het weer
gevoelig
het oor van Malchus
vlak voor pasen

Niet dat mijn vader
Joh. 18 oversloeg, nee
het hoorde bij het lijden
en ik dacht dat hij het ook geloofde

Met een soort precisie
hakte Petrus het
er ieder jaar weer af

En met chirurgische perfectie
werd het er weer aangezet
door de gevangene Jezus

Razend knap dacht ik
die nachtelijke operatie
zonder verdoving genezen

Om alles zeker te weten
in het leven
moet je twee keer vragen
om bewijs en wanneer
bewijzen bewijzen dat
het bestaan wonderlijk is
moet je gewoon geloven

Gideon wist niets zeker
over de natuurwetten
en vroeg om dauw
op een schapenvacht
terwijl het land droog
door de zon uit het oosten
en later nog eens andersom

Een droge vacht en nat land
was genoeg om de buren
aan te vallen met succes
bewijs voorhanden maar
mijn natuurleraar in IJsselmuiden
zei zacht dat dat niet
kon in mijn gereformeerde oren

Gelukkig waren er ook
gereformeerde meisjes
die naar een bijzaal van de Garf
moesten ander was alles
wel zeer eentonig
in die jaren

We vroegen de dominee
in vrijetijdskleren, corduroy broek
en geblokt houthakkersshirt,
of we mochten roken
en of er een plan zat achter
de eerste zes dagen van de wereld

Hij reageerde anders zonder preekstoel
en toga, zonder ouderlingen
orgel en een oude psalm
en ik dacht dat ik zag
dat hij ook twijfelde aan alles
wat hij vertelde op zondag

Maar misschien wilde ik
dat zien

Als inwoner van Arnhem
wist ik dat geen rivier rood
maar grauw en bruin Rijnwater
traag naar de zee droeg

Maar er werd me verteld dat
de Nijl rood bloedde als plaag,
water uit aardse aderen
rood slib en rode aarde

Ik wist niet wat
ik moest geloven:
was het het bloed
van gestorven vissen?

Een natuurramp
van klimaatverandering
en vulkanisme, dode algen
of toch gewoon een wonder

Tot tranen toe geroerd
was ik op elk strand in Nederland
wanneer de heer me vroeg
of ik eigenlijk wel van hem hield

Ja mompelde ik, heel veel,
evenveel als de kwetsbare Petrus
je impulsieve Rotsman
met latere sleutelpositie

Ook al ontken ik als hij
dat je bent wie je bent
en moet ik dat drie keer
rechtzetten bij de zee

Je was de man
op de oever die ik niet
herkende die me drie keer
vroeg hou je echt van me?
echt? echt waar?

Lof! zei het lam

89

Boven mijn bed
in het stadje
niet ver van Kampen & Zwolle
en wat polders
hing een kleine prent
van een vriendelijke bebaarde man
die veilig droeg een wit lam

Ik keek er altijd even naar
voor ik ging slapen
en wist dat
het de goede herder was,
een beetje getekend
zoals de Jehova's veilig
in de Wachttoeren kleurden

En in de zwarte nachten
waakte de herder en zocht me
als verloren lam in de omgeving
van het stadje aan het Zwarte Water

The book of Mormon

90

Voor de deur twee bleke jongens
in sjofele pakken met puisten
met een grote glimlachmond als
in elke Amerikaanse film

Kent u the book of Mormon
polsten ze en daarna lazen we
in de oude stoelen van mijn oma
vermakelijke sprookjes

Ja, Jezus was ook in Amerika
geweest en verstopte daar
ergens gouden platen, wetten
als van de Sinaï maar zonder kalf

Ik vroeg ze vriendelijk
te vertrekken en kreeg het boek cadeau
maar begreep ook na lezing niet
wie Mormon was geweest

De slang spreekt

91

Meestal zwijgen of sissen
slangen en kruipen ze
geruisloos of ratelend rond
maar deze was een uitzondering
op elke regel

Hangend in een boom
vroeg hij of misschien zij
of een naakte vrouw
een appel lustte, als de heks
uit Assepoester lispelde

Ik dacht steeds bij dit verhaal
dat taal bij slangen anders
sissend klonk en niet begrepen
door de eerste mensen op aarde
die zelf nog niet wisten
wat ze zeiden tegen elkaar

En een appel..ook een appel
van een boom die niet mocht
bleef een appel en een appel ,
had ik om me heen gehoord,
was alleen maar gezond

Een dominee in de hemel?

92

Er waren nogal wat ooms dominee
en ik zag ze op een reünie
op Veldwijk bij Ermelo
en ook daar waren ze dominee
maar niet in dienst
en later in Lunteren aten ze
als iedereen een pannenkoek met kaas

Ik dacht dat ze misschien
meer kans hadden op de hemel
vanwege hun beroep
maar toen ik ontdekte dat er één
zijn geloof verloor, bijna
op de kansel, kwamen de twijfels

Predikanten mogen twifelen
maar neven willen dat niet weten
want dan is de kans
op een eeuwig leven
zo goed als verkeken
en blijft alles aards als altijd

Mijn wekelijkse bijbelverbazing
werd warm aangewakkerd
door drie vrienden van Daniël
schone jonge mannen zonder mankementen
met fraai haar en een edel gelaat
geselecteerd door Nebukadnezar

Ik wist van de braamstruik
van Mozes die niet verging
maar toen de heren Sadrach
Mesach en Abednego niet bogen
voor het beeld van de koning
werden ze zonder pardon
in een manshoge oven geworpen,
misschien houtgestookt

Ik kende alleen ons oventje thuis
begreep deze omvang niet
en een vierde persoon wandelde mee
terwijl er druk overleg plaats vond
zonder geschroei van wimper & wenkbrauw

Zonder kleerscheuren en rookschade
haalde de vorst het drietal
uit de vlammen en liet mij achter
met grote natuurkundige twijfels

Ik wist niet wat
ik hoorde ieder jaar
wanneer er werd gelezen
van vijf domme maagden
die eeuwig buiten moesten blijven
in het duister

Ze waren moe
in slaap gevallen
in de avond en de lampolie was op
toen de bruidegom kwam
die hun vijf zusters
naar binnen loodste op zijn feest

Hoewel maar een parabel
had ik steeds veel medelijden
en vond het vonnis hard
en wist hoe donker en eenzaam
het buiten kon zijn
in de onverlichte nacht

Ze liggen hemelsbreed
niet ver van elkaar,
net als op de aarde,
zijn de hemel en de hel
vlakbij en bewoond tenminste
dat staat ergens in Lucas

De gelijkenis maakt me bang
want de hel was heet en dorstig
en op oude schilderijen deed alles pijn
er was nergens water
en in de hemel wel

Maar om de troost van water
bleek het niet te gaan
eerder een vermanende vinger
naar de levenden
en ik wist niet of dat
nog helpen zou

Ze waren nog maar net
op aarde of het ging al mis
samen met mijn broer waren
wij Kaïn en Abel hoewel
niet even oud en anders

Maar ik wist niet
wie ik jaloers doodde
of dat hij mij maar
misschien was ik liever dood
dan de eerste moordenaar
want God zag en wist
alles vertelden ze overal

Ben ik mijn broeders hoeder
vroeg ik mijn vader
als hij te laat was
voor het eten en het slapen

Ik dacht wanneer hij weer las
over de knechten met talenten
dat ik geen talent had
voor wat dan ook

Behalve op zaterdag:
massa's doelpunten maken
in Hasselt en Zwartsluis

En ook ik zou mijn geld
tijdelijk begraven in het voetbalveld,
dichtbij de zestien,
uit angst alles te verliezen

Dan maar geen party achteraf
in een feestzaal niet zo ver
met de mooiste meisjes van het dorp

De Romeinen boden vertier
in hun amfitheaters en gaven het volk
wat het wilde: brood en spelen
maar in het buitengewest
was alles anders georganiseerd

Op de heuvels schreef W. Barnard
over een kleine menigte
verzameld rond de rabbi uit Nazareth
en een toevallige joodse jongen
terwijl er alleen 5000 mannen waren
verzameld op de flanken

Hij had, alsof hij wist
wat er ging komen, twee broden
bij zich en twee vissen
en ik was die jongen dacht ik,
behoorlijk belangrijk en profetisch
maar hoe kwam ik aan dat brood
en die twee vissen

Mijn vader zei later
dat het geestelijk voedsel was
maar dat ging er bij mij
niet in

We zongen vroeg met kippenvol
eerbiedig staand aan het eind
van de kerstdienst het Ere zij God
een duizelend engelenzang
met juichende trompetten
en misschien cimbalen

Een lied vol herhalingen en ritme
over een leger uit de hemel
die op de velden bij Bethlehem
de herders een hart onder hun riem staken
en zongen het lied van Johannes de Heer:
(what's in a name)

In een volle kerstkerk
kreeg ik een gevoel
van onoverwinnelijkheid
ik was een sprakeloze herder
op 25 december 1962

We liepen met de meester
mee naar de Groenmarkt
om er een bijbels wonder te zien:
een walvis op het droge

Op een reusachtige vrachtwagen
lag een jong mannetje uit Trondheim
van zeventien meter stinkend
naar formaline op ons te wachten

Tot we allemaal een dubbeltje betaalden
om het inwendige karkas
zonder tong en ingewanden van
tien meter met meester te betreden

Fred Emmer gaf uitleg in 1964
door een speaker in het dier,
een meisje viel flauw en ik
ik was die dag even Jona uit de bijbel

Ze was de stille dochter
van de zwarte dominee
die preekte van het Hooglied
in de gereformeerde kerk
ze woonde in de Schildersbuurt
van een grote stad in het noorden

Ik zocht haar thuis maar
ze wist niets van de liefde
alleen de taal- ze schreef
in mijn agenda dat ze van me hield
in alle talen van me hield
alleen het schrijven was genoeg zei ze

Ik heb daarna niets meer
geweten van haar leven
wel dat ze er niet meer is
terug naar een hemel
waar haar ouders op haar
wachten tot ze later kwam

